

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЄКТ ТА ПРОЄКТНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ**Козленко В. Г.***кандидат юридичних наук,**керуючий партнер**Мережа приватних шкіл «Креативна міжнародна дитяча школа»**Київ, Україна**orcid.org/0000-0002-0542-2064**volodymyrkozlenko@ukr.net*

Ключові слова: педагогічний проєкт, майбутній учитель, проєктна культура, школа, освіта.

Педагогічний проєкт та проєктна культура майбутніх учителів є актуальною темою в галузі педагогічної освіти. У сучасному світі, де навчальні програми змінюються, інновації в освіті швидко розвиваються, а вимоги до педагогічних професіоналів зростають, здатність до ефективного проєктування та реалізації освітніх заходів стає ключовою вимогою.

Стаття присвячена дослідженню ролі педагогічного проєкту та проєктної культури у підготовці майбутніх учителів. Автор аналізує, як проєктна діяльність впливає на розвиток творчих та організаційних здібностей студентів-учителів, а також на їхню професійну компетентність та готовність до викликів сучасного освітнього середовища.

Зокрема, у статті досліджується вплив проєктної культури на становлення педагогічної особистості майбутніх учителів. Аналізуються позитивні зміни в їхньому пізнавальному інтересі, комунікативних навичках, творчому мисленні та самоорганізації. Зазначається, що вміння працювати над проєктами розвиває у студентів самостійність та впевненість у своїх здібностях, що позитивно впливає на їхню професійну самооцінку та готовність до викликів педагогічної практики.

Також у статті акцентується увага на важливості впровадження інноваційних методів навчання та інтерактивних технологій у педагогічну практику. Зазначається, що проєктна діяльність допомагає майбутнім учителям впроваджувати новітні педагогічні засоби та підходи, забезпечуючи якісну підготовку учнів до життя у сучасному суспільстві. Доведено важливість педагогічного проєкту та проєктної культури у формуванні компетентних та креативних учителів. Встановлено, що розвиток проєктних навичок у майбутніх учителів сприяє підвищенню якості освітнього процесу, підготовці висококваліфікованих фахівців та забезпеченню успіху у сучасному освітньому середовищі.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі досвіду впровадження проєктних методів та проєктної культури в педагогічних закладах вищої освіти та їх впливу на підвищення якості навчання.

PEDAGOGICAL PROJECT AND PROJECT CULTURE OF FUTURE TEACHERS

Kozlenko V. G.

Candidate of Legal Sciences,

Managing Partner

Network of Private Schools “Creative International Child’s School”

Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-0542-2064

volodymyrkozlenko@ukr.net

Key words: *pedagogical project, future teacher, project culture, school, education.*

The Pedagogical Project and Project Culture of Future Teachers is a relevant topic in the field of pedagogical education. In the modern world, where educational programs are changing, educational innovations are rapidly developing, and demands on pedagogical professionals are increasing, the ability for effective project design and implementation of educational activities becomes a crucial requirement.

This article is dedicated to investigating the role of the pedagogical project and project culture in the preparation of future teachers. The author analyzes how project-based activities influence the development of creative and organizational skills of student-teachers, as well as their professional competence and readiness for the challenges of the contemporary educational environment.

In particular, the article examines the impact of project culture on the formation of the pedagogical identity of future teachers. Positive changes in their cognitive interest, communication skills, creative thinking, and self-organization are analyzed. It is noted that the ability to work on projects fosters independence and self-confidence in students, which positively affects their professional self-assessment and preparedness for the challenges of pedagogical practice.

The article also emphasizes the importance of implementing innovative teaching methods and interactive technologies in pedagogical practice. It is mentioned that project-based activities help future teachers to incorporate the latest pedagogical tools and approaches, ensuring high-quality preparation of students for life in the modern society.

In conclusion, the author of the article draws attention to the significance of the pedagogical project and project culture in shaping competent and creative teachers. It is stated that the development of project skills in student-teachers contributes to the improvement of the educational process and the preparation of highly qualified professionals, ensuring success in the contemporary educational environment.

We see the prospects for further research in the analysis of the experience of implementing project methods and project culture in pedagogical institutions of higher education and their impact on improving the quality of education.

Постановка проблеми. Упровадження педагогічних проєктів у школі є важливим та корисним кроком для підвищення якості навчання та розвитку творчих здібностей учнів. Під час реалізації педагогічних проєктів учні вчаться використовувати свої творчі та аналітичні здібності, що сприяє розвитку їх критичного мислення та здатності до самостійного вирішення завдань. Робота над освітніми та науковими проєктами допомагає педагогам розвивати свої лідерські якості. Вони навчаються бути організаторами, керівниками та мотиваторами для учнів у процесі вико-

нання педагогічних проєктів. Проєктна культура дає вчителям здатність швидко адаптуватися до змін у сфері освіти. Вони стають гнучкими та відкритими до інновацій, що дозволяє працювати ефективно в змінних умовах. Проєктна культура сприяє залученню учнів до активного освітнього процесу. Вчителі можуть заохочувати учнів до самостійної роботи, співпраці та творчої діяльності.

Саме тому важливо формувати проєктну культуру у майбутніх учителів ще під час їхньої фахової підготовки у закладі вищої освіти.

Отже, актуальним завданням педагогіки вищої школи є розвиток проєктної культури, що є важливим чинником у становленні компетентних та творчих педагогів, здатних ефективно працювати з учнями та забезпечувати їхній успіх у навчанні й житті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Варто зазначити, що останнім часом зросла кількість наукових публікацій, у яких проводився аналіз та надавалися практичні рекомендації, як формування проєктної культури може сприяти особистісному розвитку майбутніх учителів і зростанню їхніх компетенцій.

Наведемо деякі з аспектів, які розглядалися у працях дослідників з цієї проблеми:

- В. Уруський [10], Т. Рабченко [9], Л. Порох [7] вивчали вплив формування проєктної культури на якість професійної підготовки майбутніх учителів та їх готовність до інноваційної педагогічної діяльності;

- С. Хаджирадєва та М. Барбан [11], О. Косович [2] вивчали особливості управління педагогічними проєктами;

- І. Підласий [5], Н. Мойсеюк [3] досліджували методи та підходи, які можна використовувати у вищих навчальних закладах для формування проєктної культури у майбутніх учителів;

- В. Зіневич [1], Х. Попович [6], С. Яценко [14] охарактеризували вплив проєктної культури на педагогічну практику та інші.

Проте у працях більшості науковців формування проєктної культури майбутніх учителів має лише фрагментарний, описовий характер і не розкриває повною мірою поставлену проблему. Загалом, дослідження у галузі формування проєктної культури у майбутніх учителів вказують на його важливість для підвищення якості освіти, розвитку творчих здібностей та особистісного зростання майбутніх педагогів.

Метою статті є виклад теоретичних положень щодо сутності педагогічного проєкту та формування проєктної культури у майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Професійна підготовка майбутніх учителів закладів середньої освіти є ключовим етапом у становленні компетентних та кваліфікованих педагогів. Цей процес здійснюється у закладах вищої освіти і передбачає комплексний набір дій та заходів, спрямованих на формування необхідних знань, навичок та якостей для професійної діяльності майбутніх учителів.

Професійна підготовка майбутніх учителів у закладі вищої освіти включає різноманітні аспекти та етапи, що допомагають майбутнім педагогам отримати необхідні знання, навички та досвід для ефективної педагогічної діяльності. Структура та етапи фахової підготовки студентів педагогічних спеціальностей визначена освітніми стандартами МОН України, програмами, планами

закладу освіти. Зокрема, основні компоненти професійної підготовки молодих учителів включають теоретичну та практичну підготовку.

Теоретична підготовка передбачає набуття студентами теоретичних знань з педагогіки, психології, методик навчання, підходів до виховання та дидактики. Студенти вивчають основні принципи педагогічної діяльності та навчаються застосовувати їх у практиці.

Педагогічна практика дозволяє студентам отримати практичний досвід роботи з учнями, планування та проведення уроків, взаємодії з колегами та батьками. Молоді вчителі проходять педагогічну практику у різних навчальних закладах.

Проте у сучасних умовах педагогічної галузі ставляться дуже високі вимоги до вчителів шкіл, зокрема здатність організовувати освітні проєкти разом із учнями. Молоді вчителі повинні розвивати свої професійні компетенції та навички, такі як уміння працювати з різними категоріями учнів, використання різних методик та підходів, ведення документації тощо. Сучасна професійна підготовка спрямована на ознайомлення молодих учителів з інноваційними методами та технологіями навчання. Студенти вивчають використання інформаційних технологій, інтерактивних методів, проєктного навчання та інше. Постає потреба в розвитку вмінь реалізовувати педагогічні проєкти, а досягти цього можна лише шляхом розвитку проєктної культури майбутніх учителів за допомогою спецкурсів, майстер-класу та тренінгів.

Розвиток проєктної культури для вчителя є дуже важливим з низки причин, що допомагають здійснювати ефективну та творчу педагогічну діяльність. Результати проведеного дослідження дають можливість навести низку переконливих аргументів, які пояснюють важливість розвитку проєктної культури у майбутніх педагогів закладів середньої освіти:

- проєктна культура сприяє впровадженню новаторських методів та підходів у навчальний процес;

- розвиває креативність та творче мислення у вчителя та учнів;

- стимулює активну участь учнів у навчальному процесі, що дозволяє зробити навчання більш цікавим та зрозумілим, забезпечує їх залучення до співпраці та спільної діяльності;

- майбутній учитель набуває практичних навичок планування, організації та керівництва навчальним процесом, а також отримує можливість навчитися розв'язувати реальні педагогічні проблеми, конфлікти, забезпечуючи гнучкість та адаптивність до різних ситуацій;

- сприяє розвитку професійної компетентності;

- підвищує мотивації майбутнього вчителя та духовного задоволення від педагогічної професії.

Таким чином, впровадження проектної культури дозволяє майбутньому вчителю більше задіяти свої здібності та творчий потенціал. Це може приносити більше задоволення від роботи та збільшувати мотивацію до професійної діяльності.

З огляду на вищезазначене варто уточнити сутність поняття «педагогічний проєкт» та виокремити основні його характерні риси.

Науковці С. Хаджираєва та М. Барбан справедливо вважають, що проєкт – це сукупність певних дій, документів, попередніх текстів, задум для створення реального об'єкта, предмета чи різного роду теоретичного продукту [11, с. 9].

Проектування є творчим процесом, в якому створюються змістовні рішення та інноваційні концепції, спрямовані на розв'язання конкретних проблем або досягнення певних цілей.

Ми поділяємо думку Т. Пушкарьової, яка наголошує, що психолого-педагогічний аспект проектування охоплює сукупність компонентів, які розкривають особливості, послідовність і характер взаємодії учасників проєкту, такі як: комплексна психолого-педагогічна діагностика, системно-комплексний аналіз та прогнозування, конструювання завдань особистісного розвитку, проектування сюжетної лінії проєктів, проєктних планів, особистісно-розвивального змісту проєкту, реалізація проєкту. Психолого-педагогічний супровід педагогічного проєкту передбачає відстеження і фіксацію результатів тих впливів, що виникають унаслідок застосування нових методів і технологій, передбачених проєктом [8, с. 13–14].

О. Мондич робить висновок, що проєктна діяльність для викладача має мету отримання позитивних змін у студентів (нові знання, уміння, навички). А для студентів уміння самостійно реалізувати педагогічний проєкт. Таким чином, проектування є складником сучасної системи професійної підготовки і визначає формування готовності майбутніх викладачів до педагогічної діяльності [4, с. 61].

О. Косович вказує на роль та значення педагогічного проєкту. «Під час спільної діяльності над проєктом у студентів формуються уміння колективно працювати, розподіляти відповідальність, аналізувати власну роботу, планувати свій час. Студенти можуть бути активними учасниками створення проєкту, виробляти власний продукт діяльності, відстоювати свою позицію» [2, с. 77].

На нашу думку, педагогічний проєкт – це планована та систематична діяльність педагога, спрямована на досягнення конкретної мети в навчальному або виховному процесі. Він базується на проєктному підході до навчання та включає створення і реалізацію плану дій, який зорієнтований на досягнення певних результатів учіння або розвитку учнів.

Педагогічний проєкт – це структурований план або програма, що передбачає впровадження конкретної освітньої ідеї, методики чи активної форми роботи з учнями, що допомагає досягти певних навчальних чи виховних цілей. Це інструмент, що застосовується педагогами для здійснення навчання та виховання з використанням проєктної методики.

Управління педагогічним проєктом – це систематичний та організований процес планування, реалізації та контролю за проєктом з метою досягнення поставлених навчальних або виховних цілей. Ефективне управління проєктом забезпечує успішну реалізацію педагогічної ідеї та досягнення бажаних результатів. Особливості управління педагогічним проєктом включають: планування, керівництво проєктною командою, контроль та оцінку результатів, взаємодію з учнями та учасниками, коригування педагогічних заходів та методів викладання.

Успішне управління педагогічним проєктом забезпечує досягнення поставлених навчальних чи виховних цілей, стимулює розвиток творчих та інноваційних підходів у навчанні та сприяє розвитку проєктної культури як у педагога, так і учнів.

Основні характеристики педагогічного проєкту:

1. Мета та завдання, які педагог планує досягти під час його реалізації.

2. Проєкт має чітку структуру, включаючи опис мети, завдань, методів та засобів, оцінювання результатів, терміни реалізації тощо.

3. Активна участь учнів. Педагогічний проєкт сприяє активній участі учнів у навчальному процесі, залученню їх до співпраці та самостійної роботи.

4. Творчий підхід. Проєктний підхід дає можливість педагогу творчо підходити до організації навчання, застосовувати інтерактивні освітні технології та нестандартні методи та інноваційні рішення.

5. Орієнтованість на конкретний результат. Основна увага педагогічного проєкту спрямована на досягнення конкретних результатів навчання чи виховання.

6. Комунікація та співпраця учасників педагогічного проєкту. Педагогічний проєкт передбачає співпрацю з науковцями, психологами, учнями, колегами, батьками та іншими учасниками навчального процесу.

7. Системність – проєкт має бути частиною загальної освітньої програми, підпорядкований навчальним цілям та міцно вплетений у навчальний план.

Педагогічні проєкти можуть бути різних масштабів: від окремих уроків або позаурочних заходів до проєктів, що розгортаються протягом певного

періоду. Вони дозволяють зробити навчання цікавим та захопливим, сприяють розвитку креативності, самостійності та активності учнів.

Провідними передумовами впровадження проєктної діяльності у сфері освіти С. Яценко вважає таке: «По-перше, це комплексний характер освітнього проєкту, що передбачає можливість залучення до такої форми роботи практично всіх учасників освітнього процесу; по-друге, створення та реалізація проєктів у процесі підготовки майбутніх педагогів дозволяє охоплювати поле різноманітних проблем, завдань, дій, спрямованих на формування професійної компетентності майбутніх учителів (керівників, психологів, соціальних працівників); по-третє, саме проєктна діяльність вимагає засвоєння широкого спектра гуманітарного знання; по-четверте, такий вид діяльності в умовах навчання у педагогічному ЗВО передбачає створення тимчасових колективів, діяльність яких має ґрунтуватися на принципах поваги, взаємодопомоги, взаєморозуміння тощо» [14, с. 187].

«Вчитель виконує такі основні функції під час організації проєкту: допомагає учням у пошуку джерел, необхідних їм у роботі над проєктом; сам є джерелом інформації; координує процес роботи над проєктом; підтримує і заохочує учнів; підтримує неперервний рух учнів у роботі над проєктом» [6, с. 252].

«Педагогічною метою формування проєктної діяльності є розвиток уміння самостійно здійснювати всі її етапи й переходити з одного на інший: від формулювання мети власної діяльності до адекватного виконання проєктних операцій, від реалізації проєкту до самоконтролю та самооцінки» [1, с. 104]. Тобто виникає потреба у формуванні проєктної культури у майбутніх учителів. Саме проєктна культура сприяє розвитку творчих здібностей учителя, стимулює його інноваційний підхід до навчання та дозволяє експериментувати з різними методами та підходами. Загалом, проєктна культура допомагає вчителю покращити його професійні якості, сприяє творчому підходу до навчання та сприяє створенню стимулюючого та ефективного навчального середовища для учнів.

Науковці Т. Цуркан та Н. Жмурчик розглядають «проєктну культуру майбутнього вчителя як сукупність особистісних проявів в урочній та позаурочній діяльності відповідно до трьох взаємопов'язаних компонентів: когнітивного, емоційно-ціннісного, проєктивно-рефлексивного за умови смислової спрямованості застосування методу проєкту, що має велике життєве значення, інтеграції урочної та позаурочної діяльності, інноваційних способів проєктної взаємодії і включених організаційних стимулів (колективне, групове, інтерактивне спілкування, індивідуальна творчість)» [12, с. 134].

Проєктна культура молодого вчителя є важливим фактором, що сприяє ефективному навчанню та вихованню учнів, стимулює їхній розвиток та активність у навчальному процесі. Складники проєктної культури молодого вчителя школи включають різні аспекти і якості, які допомагають вчителю ефективно впроваджувати проєктні методи та підходи у своїй професійній діяльності. Основні складники проєктної культури молодого викладача школи включають:

1. Творчий підхід. Молодий викладач має бути творчою та інноваційною особистістю, яка здатна шукати нестандартні рішення та підходи до навчання та виховання своїх учнів.

2. Уміння планування проєктів. Молодий учитель повинен вміти структурувати та планувати проєкти, визначати мету та завдання, розробляти критерії оцінювання успішності.

3. Спрямованість на учнів. Проєктна культура передбачає активне залучення учнів до навчального процесу, розуміння їхніх потреб та інтересів, здатність до прослуховування й врахування їхньої думки.

4. Інформаційні комунікації та комунікативні навички. Молодий учитель має вміти ефективно спілкуватися з учнями, колегами, батьками, залучати всіх учасників проєктного процесу до співпраці та спільної діяльності.

5. Оцінювання та аналізування результатів навчання: вчителю необхідно вміти об'єктивно оцінювати результати проєктної діяльності, визначити сильні та слабкі сторони проєктів та вносити необхідні корективи.

6. Керівництво та організування педагогічної проєктної діяльності. Молодий шкільний учитель повинен уміти ефективно управляти проєктною діяльністю учнів, забезпечувати їхню самостійність та відповідальність.

7. Стресостійкість та терпіння. Впровадження проєктної культури може зайняти певний час, тому молодому вчителю важливо розвивати стійкість, терпіння та готовність до вирішення труднощів, конфліктів.

8. Самовдосконалення та професійний розвиток. Молодий учитель має бути готовим постійно вдосконалюватися, поглиблювати свої знання, підвищувати кваліфікацію, вивчати нові педагогічні методи та підходи, підтримувати свою професійну компетентність на високому рівні відповідно до вимог освітньої концепції «Нової української школи».

Формування та розвиток проєктної культури у майбутніх учителів закладів середньої освіти допомагає молодому педагогу стати більш компетентним та успішним у своїй професійній діяльності, а також сприяє досягненню більш високих результатів у навчанні та вихованні учнів.

Проте для забезпечення цього необхідні відповідні педагогічні умови.

Так, дослідниця С. Шевцова визначила «умови, за яких проектна діяльність впливає на становлення методологічної культури, це – вивчення теоретико-методологічних засад професійного становлення особистості вчителя завдяки впровадженню в навчально-виховний процес інноваційних технологій; дослідження сутності, змісту й умов формування професійної та методологічної культури вчителя; вивчення і науково-педагогічне осмислення проблем соціально-професійного становлення особистості вчителя та формування у нього соціальної зрілості» [13, с. 17].

Умовами оволодіння педагогом проектною культурою є: мотивація особистості на оволодіння проектною культурою; організація процесу проектування в навчальному закладі; інноваційна спрямованість педагогічної діяльності; можливість вибору особистістю шляху саморозвитку; розширення та поглиблення професійної майстерності вчителя; різноманітність видів діяльності; самореалізація та самоактуалізація в освітньому процесі [1, с. 105].

Для реалізації цього завдання автор пропонує ввести у вищих педагогічних закладах освіти спецкурс для студентів «Управління педагогічними проектами» з навчальним навантаженням не менше 2 кредитів ECTS. Навчання предмета «Управління освітніми проектами» має на меті розвинути низку компетентностей у студентів. Ці компетентності включають такі навички: застосовувати здобуті знання у реальних ситуаціях; проводити дослідження на високому рівні; генерувати нові та творчі ідеї; розробляти та керувати освітніми проектами; мотивувати та спільно працювати з людьми для досягнення спільних цілей; організувати та реалізовувати освітню діяльність для різних категорій населення; ефективно співпрацювати з колегами у різних командних структурах; взаємодіяти професійно в умовах євроатлантичної та європейської інтеграції; здійснювати пошук, аналіз та опрацювання професійно важливих знань з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; розробляти та впроваджувати просвітницькі матеріали та освітні програми; отримувати зворотний зв'язок та оцінювати якість своєї роботи.

Вивчення цього предмета допомагає студентам розвивати важливі навички та готує їх до успіш-

ної діяльності в галузі освіти та управління освітніми проектами.

Отже, управління педагогічними проектами та формування проектною культурою має велике значення для вчителя через свій багатограний вплив на професійний розвиток та якість педагогічної діяльності. Проектна культура створює стимулююче навчальне середовище, де вчитель та учні співпрацюють, обмінюються ідеями та навчаються разом.

Висновки. Педагогічний проект можна уявити як систематично сплановану та організовану діяльність майбутнього вчителя, спрямовану на досягнення конкретних педагогічних цілей. Педагогічний проект має чітко визначені завдання, методи та терміни виконання, спрямований на розвиток учнів та досягнення педагогічних результатів.

Роль педагогічного проекту полягає в тому, щоб забезпечити вчителю практичний досвід планування, виконання та оцінки своєї педагогічної діяльності. Педагогічний проект дозволяє майбутнім учителям розвивати творчість, інноваційність та креативні підходи до навчання, а також навчитися працювати в команді та ефективно взаємодіяти з учнями та колегами.

Значення проектною культури майбутніх учителів шкіл полягає в тому, що вона допомагає сформувати у вчителів глибоке розуміння та вміння використовувати проектний підхід у навчальному процесі. Вона сприяє розвитку їхніх організаційних, планувальних та комунікативних навичок, а також здатності адаптуватися до змінних умов і впроваджувати інновації у навчання. Проектна культура дає майбутнім учителям можливість стати активними та креативними учасниками навчального процесу, що сприяє досягненню кращих результатів у роботі та підвищенню якості освіти.

Перспективами подальших досліджень може бути аналіз досвіду впровадження проектних методів та проектною культури в педагогічних закладах вищої освіти і їх вплив на підвищення якості навчання. Цікавим буде вивчення впливу інформаційних технологій на розвиток проектною культури у майбутніх учителів та можливостей їх використання у навчальному процесі. Варто зупинитися на вивченні досвіду зарубіжних країн у формуванні проектною культури у майбутніх педагогів та його адаптації до українських освітніх реалій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зіневич В. Проектна діяльність та проектна культура як передумови інноваційної діяльності педагога. *Витоки педагогічної майстерності. Серія «Педагогічні науки»*. 2015. Вип. 15. С. 100–106.
2. Косович О.В. Проектна діяльність як одна з форм інноваційних методичних технологій навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2011. Вип. 22. С. 76–78.

3. Мойсеюк Н.С. Педагогіка : навчальний посібник. 5-те видання, доповнене і перероблене. Київ, 2007. 656 с.
4. Мондич О.В. Формування предметної компетентності майбутніх вчителів початкових класів у процесі вивчення анатомії і фізіології. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 2. С. 125–136.
5. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 616 с.
6. Попович Х.С. Розвиток проєктної культури педагогів. *Парадигмальна модель керівника сфери освіти у контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали Міжнародного форуму управлінської діяльності (18–19 травня 2019 року). Тернопіль : КРОК, 2019. С. 249–252.
7. Порох Л. Шляхи інноваційних перетворень у закладах освіти. *Рідна школа*. 2001. № 7. С. 10–13.
8. Пушкарьова Т.О. Психолого-педагогічний аспект педагогічного проєктування. *Наука і освіта*. 2017. № 3. С. 11–18.
9. Рабченюк Т.С. Управління процесом упровадження досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду в шкільну практику. *Освіта і управління*. 1998. № 2. С. 27–32.
10. Урський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності : методичний посібник. Тернопіль : ТОКІППО, 2005. 96 с.
11. Хаджирадева С.К., Барбан М.М. Основи управління соціально-педагогічними проєктами : навчальний посібник. Одеса : ПНПУ, 2011. 144 с.
12. Цуркан Т.Г., Жмурчик Н. Формування проєктної культури молодших школярів в освітньому середовищі школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 65. Т. 1. С. 132–135.
13. Шевцова С.М. Становлення методологічної культури вчителя на основі проєктної діяльності : автореф. дис. ... к-та філософ. наук : спец. : 09.00.10 «Філософія освіти» Київ : Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2010. 23 с.
14. Яценко С. Формування професійної компетентності майбутніх учителів у процесі підготовки до проєктної діяльності. *Нові технології навчання*. 2022. № 96. С. 186–191.

REFERENCES

1. Zinevych, V. (2015). Proektna diyal'nist' ta proektna kul'tura yak peredumovy innovatsiynoyi diyal'nosti pedahoha [Project activity and project culture as prerequisites for the innovative activity of a teacher]. *Vytyky pedahohichnoyi maysternosti. Seriya: Pedahohichni nauky*. Vyp. 15. S. 100–106.
2. Kosovych, O.V. (2011). Proektna diyal'nist' yak odna z form innovatsiynykh metodychnykh tekhnolohiy navchannya [Project activity as one of the forms of innovative methodical learning technologies]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya «Pedahohika, sotsial'na robota»*. Vypusk 22. S. 76–78.
3. Moiseyuk, N.Ye. (2007). Pedahohika [Pedagogy]: Navchal'nyy posibnyk. 5-te vydannya, dopovnene i pereroblene. Kyiv. 656 s.
4. Mondych, O.V. (2016). Formuvannya predmetnoyi kompetentnosti maybutnikh vchyteliv pochatkovykh klasis u protsesi vyvchennya anatomiyi i fiziolohiyi [Formation of subject competence of future primary school teachers in the process of studying anatomy and physiology]. *Osvitolohichnyy dyskurs*. № 2. S. 125–136.
5. Pidlasy, I.P. (2004). Praktychna pedahohika abo try tekhnolohiyi. Interaktyvnyy pidruchnyk dlya pedahohiv rynkovoyi systemy osvity [Practical pedagogy or three technologies. Interactive textbook for teachers of the market education system]. Kyiv: Vydavnychyy Dim «Slovo». 616 s.
6. Popovych, Kh.S. (2019). Rozvytok proektnoyi kul'tury pedahohiv [Development of project culture of teachers]. *Paradyhmal'na model' kerivnyka sfery osvity u konteksti yevrointehratsiynykh protsesiv: materialy Mizhnarodnoho forumu upravlins'koyi diyal'nosti (18–19 travnya 2019 roku)*. Ternopil': KROK. S. 249–252.
7. Porokh, L. (2001). Shlyakhy innovatsiynykh peretvoren' u zakladakh osvity [Ways of innovative transformations in educational institutions]. *Ridna shkola*. № 7. S. 10–13.
8. Pushkar'ova, T.O. (2017). Psykholoho-pedahohichnyy aspekt pedahohichnoho proektuvannya [Psychological and pedagogical aspect of pedagogical design]. *Nauka i osvita*. № 3. S. 11–18.
9. Rabchenyuk, T.S. (1998). Upravlinnya protsesom uprovadzhennya dosyahnen' pedahohichnoyi nauky ta peredovoho pedahohichnoho dosvidu v shkil'nu praktyku [Management of the process of implementation of the achievements of pedagogical science and advanced pedagogical experience in school practice]. *Osvita i upravlinnya*. № 2. S. 27–32.
10. Urus'kyu, V.I. (2005). Formuvannya hotovnosti vchyteliv do innovatsiynoyi diyal'nosti: metodychnyy posibnyk [Formation of readiness of teachers for innovative activity: methodological guide]. Ternopil': TOKIPPO. 96 s.

11. Khadzhyradyeva, S.K., Barban, M.M. (2011). *Osnovy upravlinnya sotsial'no-pedahohichnymy proektamy: navchal'nyy posibnyk* [Basics of management of socio-pedagogical projects: study guide]. Odesa: PNP. 144 s.
12. Tsurkan, T.H., Zhmurchyk, N. (2019). Formuvannya proektnoyi kul'tury molodshykh shkolyariv v osvith'omu seredovyschi shkoly [Formation of project culture of junior high school students in the educational environment of the school]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniy shkolakh*. № 65. T. 1. S. 132–135.
13. Shevtsova, S.M. (2010) Stanovlennya metodolohichnoyi kul'tury vchytelya na osnovi proektnoyi diyal'nosti [The formation of a teacher's methodological culture on the basis of project activity]: avtoref. dys. ... k-ta filosof. nauk: spets.: 09.00.10 «Filosofiya osvity». Kyiv: Natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni M.P. Drahomanova. 23 s.
14. Yatsenko, S. (2022). Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv u protsesi pidhotovky do proyektnoyi diyal'nosti [Formation of professional competence of future teachers in the process of preparation for project activities]. *Novi tekhnolohiyi navchannya*. № 96. S. 186–191.